

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Валерія ПОДУНАЙ,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки праці,

Маріупольський державний університет (м. Київ)

Альона БАРИНОВА,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

ОП «Економіка (Управління персоналом та економіка праці)»,

Маріупольський державний університет (м. Київ)

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, глобалізація сприяла трансформації всієї системи міжнародних економічних відносин, вплинув, зокрема, на формування трудових відносин у межах світової економіки. Розвиток системи міжнародного поділу праці зумовив поступову зміну ролі та функції праці у побудові глобальної системи трудових відносин.

Значну роль збільшення масштабів світового ринку праці вніс технологічний прогрес, розвиток транспорту та комунікацій, а також ціла низка політичних подій, пов'язаних з розпадом колоніальної, а потім і соціалістичної систем. У цей період у світовий ринок були залучені держави з величезним демографічним потенціалом, насамперед Індія і Китай, а також ціла низка інших країн, які прагнуть максимальної відкритості своєї економіки.

Метою дослідження є визначення напрямів трансформації світового ринку праці в умовах глобалізації.

Питання глобалізації світового ринку праці наразі є актуальним, отже, широко освітлюється у працях таких закордонних та вітчизняних вчених, як К. Шваб, А. Крокер, М. Вейнстейн, М. Уорнер, М. Вітцель, А. Колот, С. Калініна, С. Ланська, Л. Лісогор, М. Семенюк та інші.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації праця стала відігравати принципово нову роль у формуванні системи міжнародного поділу праці, її якісні характеристики визначають ступінь і ефективність інтеграції окремих країн у світове господарство [1]. При цьому виграють ті країни, робоча сила яких має більший попит на світовому ринку праці, і, відповідно, є більш конкурентоспроможною у сформованій системі глобальних трудових відносин. В умовах глобалізації національні економіки і роботодавці змушені використовувати гнучкіші трудові контракти, причому в низці випадків це пов'язано з порушенням трудових прав у країнах світу, що розвивається, а також скороченням соціальних зобов'язань держави перед працюючим населенням як у бідних, так і в багатих країнах.

Зростання економіки висуває особливі вимоги до ступеня конкурентоспроможності сучасної робочої сили, ставлячи на перше місце такі її характеристики, як освіта, рівень, кваліфікації та продуктивність. В умовах

дефіциту «підходящої» робочої сили ринки праці використовують різні національні та глобальні механізми для її пошуку, або, відтворення, утворюючи, тим самим, структуру світового ринку праці [2].

Системна трансформація світового господарства в останні десятиліття формує єдиний світовий відтворювальний процес. Як відомо, процеси глобалізації у світовій економіці включають інтенсифікацію міжнародної торгівлі, міжкраїнного переміщення капіталу в різних його формах, поширення діяльності транснаціональних господарюючих суб'єктів на дедалі нові країни, прогресуюче об'єднання національних фінансових ринків і подальший розвиток фінансової сфери світової економіки. Своєю чергою, зростання обсягів і значення світової торгівлі та іноземних інвестицій, поява нових можливостей фінансування діяльності компаній призводить до розширення ринків, сприяє ефективнішому розподілу світових виробничих і фінансових ресурсів, що сприяє збільшенню світового виробництва, а слідом за ним, за інших рівних обставин, і зайнятості. Таким чином, один із найочевидніших ефектів впливу глобалізації на ринки праці – створення умов для зростання попиту на трудові ресурси [3].

Ринок професій сьогодні зазнає значних змін. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму [4], до 2025 року на глобальному ринку праці буде спостерігатиметься надмірна кількість фахівців із введення даних, секретарів, фахівців з розрахунку заробітної плати, аудиторів і бухгалтерів, а також виробничих робітників і адміністраторів.

Водночас спостерігається попит на нові технологічні професії. Так, зростає потреба в ІТ-фахівцях і професіоналах у сфері цифровізації та автоматизації (наприклад, операторів обладнання з цифровим програмним управлінням), штучного інтелекту і машинного навчання, а також аналітиків і фахівців з обробки даних. Додатково зростає потреба в управлінських кадрах, фахівцях з ведення бізнесу та в галузі сталого розвитку.

Циклічні тренди та раптові кризи не тільки змінюють попит на професії, а й впливають на вимоги до набору навичок наявних професій. Технологічно більш розвинені економіки запитують більш складні та наукомісткі навички.

Поточні навичкові вимоги змінилися за рахунок зростання попиту на навички аналізу даних у галузі агропромислового комплексу, розроблення біопрепаратів та інноваційних технологій, харчової безпеки та електронної комерції. У тому числі саме тому працевлаштування робітників і фахівців з країн з менш розвинутою економікою на аналогічні позиції в більш розвинених державах, як правило, відбувається з попереднім перенавчанням [5].

Збільшення кількості завдань і підвищення наукомісткості використовуваних технологій властиво всім галузям, зокрема обробній промисловості, ІТ, медицині та освіті. Зараз дедалі більше компаній вимагає від майбутніх інженерів знання мов програмування, від медичних працівників – деталей сучасної фармацевтики, а від викладачів – розуміння принципів роботи цифрових освітніх платформ [6]. У таких умовах затребуваним фахівцям майбутнього необхідно володіти певним набором знань і професійних навичок.

Висновки. Виходячи з того, що в умовах глобалізації відбувається зміна усталених параметрів розвитку світового ринку праці, посилення відмінностей у

рівнях економічного розвитку країн під впливом глобалізації поглиблює асиметрію трудових ресурсного забезпечення світової економіки і, як наслідок, – зумовлює необхідність формування на сучасному етапі нової загальноцивілізаційної парадигми глобального економічного розвитку, яка повинна мати людиноцентричний характер. Часткова зміна діяльності або повна зміна професії – неминучість, викликана економікою, що розвивається. Якщо навички, необхідні для мінливих професій, що змінюються, можливо буде набуті за рахунок короткострокового навчання, то нові професії вимагатимуть кардинальної перепідготовки працівників. Плануючи успішну перепідготовку, необхідно спиратися на прогнозовані технологічні та соціальні інновації та навчати навичок, запит на які формується внаслідок наукових досліджень і високотехнологічних розробок.

Список джерел

1. Гішкаєва Л. Л., Катаєв А. А., Хехаєва З. В. Нові виклики ринку праці. *Економіка та бізнес: теорія та практика*, 2021. № 8 (78). С. 40–43.
2. Кергроуч С. Індустрія 4.0: нові виклики та можливості для ринку праці. *Форсайт*, 2017. Т. 11. № 4. С. 6–8.
3. Economics of Transition. Educational upgrading, structural change and the task composition of jobs in Europe, 2018. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3132800 (дата звернення 31.05.2023 р.).
4. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/> (дата звернення 31.05.2023 р.).
5. Туль С. І. Нові форми праці в умовах діджиталізації економіки та світового ринку праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23(2). С. 100–105.
6. Гордєєва А. А., Сандлер Л. Е. Проблема зайнятості населення та особливості міжнародного ринку праці. *Символ науки*, 2016. № 12–1